

DEL FRATRICIDI A LA FRATERNITAT

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

Una bona part de les històries de la Bíblia es podrien agrupar sota el títol d'*Històries de germans* o *Històries de gelosia*. Caïn i Abel (Gn 4), Esaú i Jacob (Gn 25,22), la història de Josep i els seus germans (Gn 37), Sara i l'esclava (Gn 21), David i Saül (1Sa 18)... I a l'Evangeli, els obrers d'última hora (Mt 20), Marta i Maria (Lc 10), o el Fill Pròdig i el seu germà (Lc 15). L'abundància de textos denota que la gelosia i els problemes en les relacions frateres són una de les constants de la vida humana.

Caïn i Abel (Gn 4).

Ja des dels inicis la Bíblia ens presenta l'animadversió entre germans com un dels temes principals.

Acabades les collites, Caïn va presentar al Senyor una ofrena dels fruits de la terra. Abel va oferir també les primeres cries del ramat amb el greix de les víctimes.

El Senyor va acollir favorablement Abel i la seva ofrena, però no acollí Caïn i la seva. Caïn es va irritar molt i anava amb el cap baix. El Senyor li digué:

—Per què estàs irritat i no aixeques el cap? Si obres bé seràs acceptat; però, si no obres bé, el pecat aguaita a la porta: ell et desitja, però tu l'has de dominar...

Caïn no escolta, submergit en els seus pensaments ferits i, de seguida, se'n va a matar el seu germà. S'irrita perquè interpreta com a injusta l'actitud de Déu, hi ha gelosia, però també mala

interpretació. Déu intenta fer-lo reflexionar: "Per què t'irrites?" Gran pregunta adreçada també a tots nosaltres per objectivar i desmuntar els motius de les nostres empenyades... I segueix la reflexió de Déu amb un gran sentit comú: "Si obres bé seràs acceptat; però si no obres bé..." El problema és que Caïn **no escolta**, només s'escolta a si mateix i als seus pensaments negres que alimenten el ressentiment. La gelosia i el ressentiment molts cops recolzen sobre idees falses, deformacions de la realitat que alimenten els sentiments victimistes, i deriven en violència.

Esaú i Jacob ja *topaven entre ells dins les entranyes de la mare* (Gn 25,22) i en néixer Esaú, *tot seguit va sortir el seu germà, agafant amb la mà el taló d'Esaú...* I després de vendre-li la primogenitura per un plat de lleties i obtenir la benedicció del pare

amb engany, Jacob ha de fugir perquè el seu germà Esaú el vol matar (Gn 27,43).

Encara és més clara la gelosia dels **germans de Josep**, per ser el petit, el preferit del seu pare i per atrevir-se a explicar els seus somnis (Gn 37). Els germans decideixen de matar-lo i gràcies a la intervenció del germà gran, Rubèn, es conformen amb llençar-lo dins un pou.

Altres històries de gelosia les trobem amb **Sara i la seva esclava** (Gn 21,9), **Saül i David** (1 Sa 19), **Raquel i Lia** (Gn 30), **Anna i Peninnà** (1 Sa 1). La gelosia és una malaltia de l'afectivi-

tat que suposa que la persona vol tota l'atenció de l'ésser estimat per a ella mateixa i no tolera de "compartir-la" amb una altra. En tots els casos la persona s'imagina amb dret a ser l'única estimada, o la més estimada i el centre d'atenció: exclusivitat i apropiació.

A l'Evangelí.

Jesús, que coneix prou l'ànima humana, recomana el secret quan fem obres bones per vacunar-nos del desig de ser lloats o valorats (Mt 6) i també explica la paràbola del servent sense cap mèrit per convèncer-nos que no ens és degut l'agraïment (Lc 17,10). Tot el que fem és retorn del molt que hem rebut. I davant el desig immoderat d'ésser els primers (Jaume i Joan, Mc 10, 35) recomana el darrer lloc i ésser servents de tothom. "El qui s'humilia serà enaltit". I ell mateix en rentar-los els peus els diu: "feliços de vosaltres si us ho feu mútuament" (Jn 13,15).

A la paràbola dels **obres d'última hora** (Mt 20) la gelosia dels que han treballat tot el dia i no toleren que els que han treballat una hora cobrin igual que ells, és desemmascarada per la frase de Jesús: "tens enveja perquè sóc generós?" L'exclusivitat, el fet de considerar-se els únics amb dret de rebre les atencions de l'amo, així com apropiarse l'amor de Déu que creiem "comprar" amb els nostres mèrits, constitueixen els registres de la gelosia. L'afectivitat sana, la de Jesús, és inclusiva, generosa, magnànima, sobreabundant, gratuïta.

Com a teràpia contra aquest exclusivisme malaltís, Jesús explica la preciosa paràbola del **Fill Pròdig** (Lc 15), on les dificultats entre els germans no són simple gelosia, sinó que és més complex. El germà gran s'indigna perquè considera una injustícia que el pare

escollí ben diferents i fins i tot enfrontats entre ells per ideologia o opcions religioses, perquè es barallessin i es reconciliessin. **Viure AMB Jesús** serà l'escola de la fraternitat per als deixebles. Veure'l posar un infant -el que no pot, el que no sap, el qui no té cap mèrit perquè no pot complir la Llei- com a model de deixeble del Regne de Déu, sentir com recomana perdonar 70 vegades 7, copsar la seva no violència i l'amor als enemics com a nucli de la convivència... (Mt 5,48). Sopar junt amb els pecadors, veure com reintegra a la comunitat els malalts i exclosos, i com els fa sentir-se fills i, per tant, radicalment iguals i germans... I saber-se feliços pel fet de ser pobres, humils, compassius, nets de cor... (Mt 5)

segueixi considerant com a fill al petit. I el fill petit igual: "...ja no mereixo que em diguin fill teu...". Tant l'un com l'altre consideren que es guanyen la dignitat de fill amb el seu comportament. Igual que els fariseus i els mestres de la llei als quals s'adreça la paràbola (Lc 15,1), creuen que ells són dignes perquè compleixen, i no toleren que Jesús sigui amic dels pecadors que "no s'ho mereixen". No toleren la gratuïtat, la magnanimitat, les entranyes de pare.

El moralisme és, moltes vegades, el gran obstacle per al nostre cristianisme, sigui de dretes o d'esquerres, és igual. Com el fill gran necessitem sentir moltes vegades a l'orella del cor: "...Fill, tu sempre ets amb mi i tot el que és meu és teu..." Som fills i estem a casa. Gràtis! No pels nostres mèrits.

La Fraternitat.

Jesús, per guarir-nos de les nostres malalties afectives, va inventar la fraternitat: "N'escollí dotze, perquè visquessin amb ell..." (Mc 3,14). I els

Viure amb Jesús i entre nosaltres és la gran teràpia contra l'exclusivisme i l'afectivitat malaltissa que deriva en enveja i gelosia. Però hi ha una altre aspecte important: l'afectivitat narcisista ve d'un buit, d'una necessitat no saciada. Sols el cor ple de l'Esperit Sant, ple de la solidesa de la presència de Déu, el cor que ha sentit en l'íntim del seu interior la Veu que no cessa de repetir-li: "Tu ets el meu fill l'ESTIMAT, en tu m'he complagut", pot prescindir de la necessitat d'ésser valorat, d'ésser lloat, d'ésser el centre. I és que saber-nos mirats, saber-nos estimats incondicionalment sacia, i ens fa passar de viure des de la queixa i el reclam a viure des de l'agraïment: "Com podria retornar al Senyor tot el bé que m'ha fet?" (Sal 116). Estar unit, empeltat a Jesús (Jn 15) és la garantia de llibertat i de maduresa afectiva: "Quien a Dios tiene nada le falta".

La nostra necessitat d'amor és infinita i sols un amor infinit pot saciar-nos plenament... Els altres amors són "relatius" i no poden omplir-nos. Quan els absolutitzem fins a convertir-los en "déus", deceben i frustren. La causa del nostre mal, de la nostra irritació és que demanem als altres allò que no poden donar.

Per sortir-nos de tots aquets emboïcs és fonamental l'honestedat amb nosaltres mateixos... Caminar en la veritat, no enganyar-nos, aprendre a escoltar el que la realitat ens diu, no el que nosaltres li fem dir. Aprendre a posar nom als nostres dimonis, sense

falsejar el diagnòstic de la nostra malaltia buscant la causa del nostre mal a fora, en els altres, quan en realitat el mal el portem a dins. Si féssim això ens adonaríem que, moltes vegades, la causa del nostre malestar porta el nom inconfessable de gelosia o d'enveja.

Sant Francesc

Sant Francesc deia als seus frares: *qui enveja el seu germà pel bé que el Senyor diu i fa en ell, comet un pecat de blasfèmia, ja que enveja l'Altíssim mateix que és el qui ho diu i ho fa tot bé* (Adm 8). El Poverel·lo tenia una gran consciència que tot el que tenim de bo és un do de Déu, per tant, si envegem els dons del germà envegem al mateix Déu.

I si tot el que tenim és un do de Déu, de què podem gloriar-nos? Conseqüentment, la vanaglòria és un acte d'apropiació indegut dels dons de Déu, és *presumir dels béns que el Senyor diu i obra en ell* (Adm 2). I Francesc, que coneixia molt bé el cor de l'home, ens dóna diversos antidòts: *l'home és el que és davant de Déu i no més*. I recomana contra la vanaglòria i l'enveja *desitjar de tenir l'esperit del Senyor i la seva santa operació, pregar sempre a ell amb cor pur i tenir humilitat, paciència en la persecució i la malaltia, i estimar aquells que ens persegueixen, reprenen i acusen* (2R 10,9-10). L'amor als enemics és criteri de la possessió de l'Esperit Sant i teràpia contra l'enveja i la vanaglòria. I Francesc ens dóna un criteri infal·lible per conèixer la seva autenticitat: *estima veritablement el seu enemic el qui no es dol de la injustícia que li fa* (Adm 9,2).